

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ESKİ TÜRK EDEBİYATI DERSİNE İLİŞKİN ALGILARININ METAFORLAR YOLUYLA İNCELENMESİ*

Fatma Süreyya KURTOĞLU**

Öz

Eski Türk Edebiyatı, Türk edebiyatının yaklaşık 600 yıllık bir dönemine damga vuran dönemin adıdır. Bu dönem için Divân Edebiyatı, Klasik Türk Edebiyatı, Yüksek Zümre Türk Edebiyatı, İslâmî Türk Edebiyatı, Osmanlı Edebiyatı vs. başka adlandırmalar da yapılmıştır. Bu döneme ait sanatçı ve onların eserleri öğrencilere, ortaöğretim düzeyinde Türk dili ve edebiyatı derslerinde; yükseköğretim düzeyinde ise Edebiyat ve Eğitim Fakültelerindeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okutulan Eski Türk Edebiyatı derslerinde tanıtılmaktadır. Bu araştırmanın amacı, zorunlu ve seçmeli olarak farklı sınıflarda okutulan Eski Türk Edebiyatıyla ilgili 10-15 farklı derste, bu dönem sanatçı ve eserlerini tanıyan Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin Eski Türk Edebiyatı dersine ilişkin algılarını, geliştirdikleri metaforlar aracılığıyla incelemektir. Nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan fenomenolojik modelle desenlenen bu araştırmanın çalışma grubunu, Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarında öğrenim gören 125’i kadın ve 24’ü erkek olmak üzere toplam 149 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan “*Eski Türk Edebiyatı ... gibidir. Çünkü; ...*” şeklinde tasarlanmış metafor formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde hesaplamaları ve nitel yöntemler arasında yer alan içerik analizi çözümleme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin Eski Türk Edebiyatı dersine ilişkin yedi katego-

* Bu çalışmanın özeti, 3-5 Mayıs 2018 tarihleri arasında Ankara’da düzenlenen Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresinde sunulmuştur.

** Dr. Gazi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türkiye, fsurtoglu@gmail.com

ri başlığında 61 metafor geliştirdikleri; bu metaforların 47'sinin (%67,21) olumlu, 14'ünün (%22,95) ise olumsuz çağrışımlara sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı, algı, metafor

A STUDY OF THE PERCEPTIONS OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE DEPARTMENT STUDENTS ON THE OLD TURKISH LITERATURE COURSE BY METAPHORS

Abstract

Old Turkish Literature is the name of the era marking a period of approximately 600 years of Turkish literature. For this period, other names have been given such as Divân Literature, Classical Turkish Literature, Higher Class Turkish Literature, Islamic Turkish Literature, Ottoman Literature etc. The artists and their works belonging to this period are introduced to the students in Turkish language and literature lessons at the secondary level; and at the level of higher education in the Turkish Language and Literature departments of literature and education faculties. The aim of this research is to examine the perceptions of the students of the Turkish Language and Literature Department of Gazi University Faculty of Literature who were introduced with the artists and their works related to the Old Turkish Literature taught in different semesters in 10-15 different compulsory and elective courses by means of the metaphors they developed. The study group, which was patterned as phenomenological model among the qualitative research methods, consists of a total of 149 students, 125 of whom are women and 24 of whom are men in the second, third and fourth classes of the Department of Turkish Language and Literature of Gazi University, Faculty of Literature. The metaphor form created by the researcher as “*Old Turkish Literature is like ..... because*” was used as data gathering tool. In the analysis of the data, frequency, percentage calculations and content analysis technique within qualitative methods, are used. As a result of the research, it was found that the students developed 61 metaphors in seven categories of Old Turkish Literature lesson and that 47 (67.21%) of them were positive and 14 (22.95%) of them were negative associations.

Key Words: Department of Turkish Language and Literature, Old Turkish Literature, perception, metaphor

GİRİŞ

Eski Türk edebiyatı, Türklerin İslâm medeniyeti dairesi girmelerinden sonra öteden beri icra ettikleri millî edebiyatlarının yanında gelişen ve kaynaklarını büyük ölçüde ortak İslâm kültürünün oluşturduğu bir edebiyattır. Arap ve Fars edebiyatlarının etkisiyle oluşmuş ve 13-19. yüzyıllar arasında canlı bir şekilde varlığını sürdürmüştür. Daha çok Eski Türk Edebiyatı, Divan Edebiyatı, Klâsik Türk Edebiyatı diye adlandırılmakla birlikte bu dönem için Yüksek Zümre Edebiyatı, Osmanlı Edebiyatı ve İslâmî Türk Edebiyatı gibi başka isimlendirmeler de yapılmıştır¹. Başlangıçta gerek muhteva gerekse şekil özellikleri bakımından Arap ve Fars edebiyatlarının başarılı isim ve örneklerinin etkisinde olan Eski Türk Edebiyatı temsilcileri, ilerleyen yüzyıllar içerisinde kendi değerlerini de yetiştirme kabiliyeti göstererek ortaya koyduğu manzum ve mensur edebî mahsulleriyle, örnek aldığı Fars ve Arap edebiyatındaki pek çok isimden daha başarılı olabilmıştır.

Yukarıda ifade edildiği gibi değişik kaynaklarda farklı isimlerle anılan bu dönemin metinlerinin incelendiği Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerindeki ilgili anabilim dalı ve derslerinin adı -eksik bir isimlendirme olmakla ve son zamanlarda bazı üniversitelerde Klâsik Türk Edebiyatı, Divan Edebiyatı şeklinde de (Kaya, 2008, s. 33) kullanılmakla birlikte- genellikle Eski Türk Edebiyatı olarak kabul görmüştür.

Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı çerçevesinde zorunlu ve seçmeli olarak 17 farklı ders okutulmaktadır. Bu dersler şunlardır:

1. Eski Türk Edebiyatına Giriş I (Zorunlu)
2. Eski Türk Edebiyatına Giriş II (Zorunlu)
3. Eski Türk Edebiyatı I (Zorunlu)
4. Eski Türk Edebiyatı II (Zorunlu)
5. Eski Türk Edebiyatı III (Zorunlu)
6. Eski Türk Edebiyatı IV (Zorunlu)
7. Eski Türk Edebiyatı V (Zorunlu)
8. Eski Türk Edebiyatı VI (Zorunlu)
9. Eski Türk Edebiyatında Nesir I (Zorunlu)
10. Eski Türk Edebiyatında Nesir II (Zorunlu)

---

¹ Türk edebiyatının bu dönemi için kullanılan isimler ve bunların izahı için Köksal, 1991'e bakılabilir.

11. Metin Şerhi I (Seçmeli)
12. Metin Şerhi II (Seçmeli)
13. Eski Türk Edebiyatında Türler (Seçmeli)
14. Tezkireler (Seçmeli)
15. Eski Türk Edebiyatının Kaynakları (Seçmeli)
16. Mazmunlar (Seçmeli)
17. Türk Edebiyatında Mesnevi (Seçmeli)

Bu çalışma, bu müfredat çerçevesinde Eski Türk Edebiyatı derslerini alan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin bu dersle ilgili algılarını metaforlar yoluyla incelemeyi amaçlamaktadır.

Grekçe kökenli bir kelime olan ve tüm Batı dillerinde bulunan metafor, Türkçede bağdaştırma (Onan, 2011), deyim aktarması (Aksan, 2006), eğretilme/iğretilme (Hançerlioğlu, 1976; İnce, 2002), ödüncleme (Coşkun, 2010) ve istiare (Saraç, 2007) gibi kavramlarla karşılanmıştır.

Türkçe Sözlük'te metaforla aynı anlamda olduğu düşüncesiyle mecaz maddesinin açıklaması olarak “Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma.” (TDK, 2018b) anlamı verilen metaforu Hançerlioğlu, “Bir şeyi anlatmak için ona benzetilen başka bir şeyin adını iğreti olarak kullanma.” (1976, s. 32) olarak tanımlarken; İnce ise şu açıklamayı getirir: “Bir şeyi kendi adının dışında türlü yönlerden benzediği bir başka şeyin adıyla anma. Bu bakımdan eğretilme hem değişmece hem de benzetme sanatıdır.” (2002, s. 47). Metafor (mecaz), edebî terim olarak ise bir kelimenin gerçek (temel) anlamı dışında bir başka anlamda kullanılmasıdır. “Mecazda kelime ile o kelimenin gösterdiği anlam arasındaki ilişki hakikatin dışındadır. Bir kelimenin hakikî (gerçek/temel) anlamı değil de mecaz anlamının kastedilmesi için bu iki anlam arasında bir ilişki bulunması lazımdır.” (Saraç, 2007, s. 109).

Terime (metafor/istiare/eğretilme vs.) Türk edebiyat ve düşünce dünyasında genellikle, belli kaidelere indirgenmiş bir belagat imkânı olarak bakılırken; Batıda, özellikle felsefi planda düşünülmüş, etki ve kullanım alanı genişletilerek neredeyse “hakikatin kendisi” ya da ‘bilgisi’ olacak dereceye yükseltilmiştir (Demir, 2009, s. 88-89). “Batı ve Doğuda farklı anlam ve fonksiyon yüklenmelerine rağmen, “metafor” ve “istiare” terimleri, temelde, bir “dil” olayı olmaları dolayısıyla, insandaki potansiyel dil yetisinin doğal bir tezahürü olarak beliren bir zihin faaliyetinin ürünleridirler.” (Demir, 2009, s. 88).

Metaforlar bireylerin geçmiş yaşantılarını, bugünkü düşüncelerini, geleceğe ilişkin umutlarını kısacası bakış açılarını yansıtmaya işlevine sahiptir (Levine, 2005). Metafor kullanımı, genel olarak dünyayı kavrayışımıza sinen bir düşünce biçimi ve bir görme biçimi anlamına gelir. Bu yönüyle metafor, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlamada işe koşabileceği güçlü bir zihinsel araçtır (Saban, 2008: 460; Mete ve Bağcı Ayrancı, 2016, s. 54). Ağırlıklı olarak edebî metinlerde karşımıza çıkan metaforik dil, bugün iletişimle ilgili tüm alanlarda (televizyon, reklam vs.) kullanılmakta olup gündelik dilin bir özelliği hâlini almıştır. “Soyut ya da kuramsal olguları anlamlandırma ve açıklamada kullanılan bir zihinsel model olarak metaforlar, bireyin geçmiş öğrenmeleri ve deneyimleri ile yeni öğrenilen kavramlar arasında etkili bağlantılar kurmak ve imgeler oluşturmakla öğrenme sürecinin kalitesini artırabilir.” (Mertol vd., 2013, s. 183).

Metaforlar çeşitli alanlarda kullanılabilirdiği gibi eğitimde de her geçen gün artarak kullanılmaktadır. “Metaforlar kişilerin düşüncelerinin derinine inme işe yaradığı gibi öğretimi zor konularda da kavramların bir şeye benzetilerek öğretilmesinin öğretimi kolaylaştırması yönünden işe yarar.” (Keray Dinçel ve Yılmaz, 2018, s. 247). Carter’a (1990) göre de metaforlara eğitimde ihtiyaç vardır. Çünkü metaforlar öğretimin gerektirdiği zihinsel aktiviteyi tanımlarken kullanışlıdır. İmkânsız olmasa da zor olan, gerçek anlamda araçlarla iletişim kurma faaliyetini sağlarlar (Akt. Keray Dinçel ve Yılmaz, 2018, s. 247).

Sosyal bilimlerin farklı alanlarında metaforla ilgili yapılmış pek çok çalışma mevcuttur. Bunlar arasında metaforların bilimde kuram oluşturma, örgütlerin stratejik yönelimlerini değiştirme, çalışanların çalıştıkları örgütleri nasıl algıladıkları, çocukların öğrenmelerini kolaylaştıran araçlar olarak nasıl kullanılabilirdiği, öğretmenlerin öğrencilerini nasıl algıladıkları, örgütsel değişimi açıklamakta nasıl aynı görevi gördükleri (Çelikten, 2005, s. 270), ders öğretim programlarında yer alan kimi değerlerle ilgili algıların analizi (Kılcan ve Akbaba, 2013, Kılcan ve Akbaba, 2014), kimi ders ve o ders öğretmenlerine dair öğrencilerin algıları (Taşgın vd., 2018), dil ve edebiyatla ilgili bazı kavramların analizi (Mete ve Bağcı Ayrancı, 2016) vs. konularında çok sayıda çalışma vardır.

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı, Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okutulan Eski Türk Edebiyatıyla ilgili zorunlu ve seçmeli derslerin bu bölümlerde öğrenim gören öğrenciler tarafından nasıl algılandığını, metaforlar ve buna bağlı olarak oluşturulan metafor kategorilerinin neler olduğunu belirlemektir.

YÖNTEM

Çalışmada Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin, Eski Türk Edebiyatı dersleri nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla; mecazlar yoluyla veri toplama ve bunların analizinden oluşan nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmanın Deseni: Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin Eski Türk Edebiyatı derslerine ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Bu yaklaşım, “insanların fenomeni nasıl algıladıkları, nasıl betimledikleri, hakkında ne hissettikleri, nasıl yargıladıkları, nasıl anlamlandırdıkları ve diğerleri ile onu hakkında nasıl konuştukları üzerine odaklanır.” (Patton, 2014, s. 104). “Fenomenoloji araştırma desenin arka planında yatan düşünce, deneyimlerin bilgisinin sosyal gerçekliği inşa ettiği.” (Pamuk, 2016, s. 15).

Bu çalışmada da Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin yaşanmış deneyimlerine bağlı olarak Eski Türk Edebiyatı dersine ilişkin algılarının incelenmesi amaçlandığından nitel araştırma desenlerinden birisi olan fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2006) içerik analizinin temel amacının toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmak olduğunu, betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan verilerin içerik analiziyle daha derin bir işleme tabi tutulduğunu ve betimsel yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temaların bu analiz sonucu elde edildiğini belirtmişlerdir.

Çalışma Grubu: Maksimum çeşitliliğe dayalı örneklem oluşturmada, genelleme yapmak için bu çeşitliliği sağlamaktan ziyade çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymak amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Maksimum çeşitliliğe dayalı olan örnekleme yönteminin, örnekleme ilişkin her durumu kendine özgü boyutlarıyla derinlemesine tanımlayabilmek ve farklı özellik gösteren durumlar arasında ortaya çıkabilecek ortak kategoriler belirleyebilmek gibi iki türlü yararından bahsedilebilir (Patton, 1987).

Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubu, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki; mecazlar (metafor) aracılığıyla veri toplamak için yapılan çalışmaya katılım gösteren ikinci sınıf öğrencilerinden 30 (17 kız-13 erkek),

üçüncü sınıf öğrencilerinden 45 (41 kız - 4 erkek), dördüncü sınıf öğrencilerinden 74 (57 kız - 17 erkek) öğrenci olmak üzere toplam 149 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları: Mecazlar Yoluyla Veri Toplama Formu: Öğrencilerin Eski Türk Edebiyatı kavramına yükledikleri anlamlara ilişkin metaforları belirlemek amacıyla, daha önce çeşitli araştırmacılar (Saban, 2004; 2008a; 2008b; 2009; Öztürk, 2007; Güven ve Güven, 2009; Aydın, 2010; Akbaba ve Kılcan, 2013; Akbaba ve Kılcan, 2014, Kılcan, Akbaba ve Gülbudak 2017) tarafından kullanılan metaforlar yoluyla veri toplama formu kullanılmıştır. Metafor yani mecaz; bir şeyi başka bir şeye göre düşünme ve kavramları daha iyi anlamak için başvurulan insani akıl yürütmenin bir unsuru (Lakoff ve Johnson, 2010); Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz; Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma (TDK, 2005, s. 1359; TDK, 2018a) olarak tanımlanmakla beraber, bireyin yüksek düzeyde soyut ve karmaşık bir olguyu açıklamada başvuracağı zihinsel imge olarak değerlendirilmektedir (Yob, 2003; Saban, 2004).

Verilerin Toplanması: Verilerin toplanması süreci bir uygulama aşamasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bu aşamasında (Şubat 2018), her bir öğrenciye, Eski Türk Edebiyatı ile ilgili metafor formu dağıtılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce araştırmacı kendisi ve araştırmayı yapma amacı hakkında kısa bilgiler sunmuştur. Çalışmanın nasıl yapılacağı konusuna geçmeden evvel, öğrencilere verilen formda yer alan yönerge okunarak araştırma konusunda bilgilenmeleri amaçlanarak çalışmaya başlanmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması: Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. 20. Yüzyıl başlarında Columbia Gazetecilik Okulu'nun gazetelerin nicel analizine ilişkin çalışmalarıyla ortaya çıktığı kabul edilen (Bilgin, 2006, s. 3) içerik analizi, insan davranışları üzerinde doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkân tanıyan ve özellikle sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2010). Bu teknik her zaman sayıca fazla olan metinlerin analizine uygundur. Bu bağlamda içerik analizinin amacı sayıca fazla olan metin yığnında, araştırma sorusu açısından önem arz eden ortak bilgileri tespit etmek ve değerlendirmek (Gökçe, 2006, s. 21); toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2010) içerik analizini, bireylerin davranışları hakkında dolaylı yollarla çalışmaya fırsat sunan bir teknik olarak tanımlamaktadır. Verilerin analiz ve yorumlanması süreci, Saban'dan (2009) yararlanılarak beş aşamada gerçekleştirilmiştir:

Kodlama ve Ayıklama Aşamasında, katılımcılardan elde edilen veriler numaralar verilerek kodlanmış ve bu aşamada, bir metafora yer verildiği hâlde bu metaforun gerekçesi belirtilmeyen veya tam olarak ifade edilmeyen 79 adet form elenerek değerlendirme dışı bırakılmıştır. Elde edilen metaforlar excel programında alfabetik bir sıraya konulmuştur.

Örnek Metafor Derleme Aşamasında, Saban, (2009) tarafından kullanılan “metafor analizi” ve Yıldırım ve Şimşek’in (2006) belirttiği “içerik analizi” metotları kullanılarak üretilen her metafor ayrıştırılmıştır. Böylelikle katılımcıların ürettikleri metaforlar tekrar gözden geçirilerek benzeyen ve benzetilen arasındaki bağ değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu zayıf yapılmış imgelerden oluşan formlar ayıklanarak, 149 katılımcıdan Eski Türk Edebiyatı ile ilgili 70 adet [ikinci sınıf öğrencilerinden 12 (kız), üçüncü sınıf öğrencilerinden 21 (19 kız - 2 erkek), dördüncü sınıf öğrencilerinden 37 (30 kız - 7 erkek)] geçerli metafor elde edilmiştir.

Kategori Oluşturma Aşamasında ise katılımcılar tarafından Eski Türk Edebiyatı ile ilgili üretilen metaforlar, gerekçelerine göre kategorilere ayrılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Aşamasında; ulaşılan kavramsal kategorilerde yer alan metaforların, kavramsal kategorileri temsil edebilirliğini belirlemek amacıyla araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından ayrı ayrı oluşturulan metafor listeleri ile kavramsal kategorileri içeren listeler Miles ve Huberman’ın (1994) görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı formülü göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Daha sonra uzman ile araştırmacının yaptığı eşleştirmeler sonucu oluşan kategoriler karşılaştırılmış ve %97 güvenirlilik saptanmıştır.² Bu değerler, Saban’ın (2009) bu türlü nitel araştırmalarda farklı değerlendiricilerin ortaya koydukları değerlendirmeler arasındaki uyumun %90’ın üstünde olduğu durumlarda istenilen düzeyde bir güvenirliliğe sahip olduğu görüşüyle örtüşmektedir.

Elde Edilen Verilerin PC Ortamına Aktarılması; Bu aşamada kategorilere ayrılan metaforlar, buldukları kategoriye temsil eden katılımcıların sayısı (f) ve yüzdesi (%) hesaplanmıştır. Metafor gerekçelerine ait aynen alıntılarının raporlaştırılmasında katılımcılara ait kodlamalar (K1, K27, K63, vb.) kullanılmıştır.

---

2 Uzman görüşü sonrası eşleştirilmesinde değişiklik yapılan metaforlar: “uçan halı” metaforu 1. Kategori ile “kara delik” 2. Kategori ile eşleştirilerek değiştirilmiştir.

BULGULAR**Tablo 1.** Katılımcıların eski Türk edebiyatına yönelik geliştirdikleri metaforlar

Sıra	Metafor	f	%	Sıra	Metafor	f	%
1	Ağaç	1	1,43	31	Kapılarını Modern Dünyaya Açan Bir Antika Dükkânı	1	1,43
2	Anlaşılması Zor Bir Kadın	1	1,43	32	Kara Delik	2	2,86
3	Antika Eşya	3	4,29	33	Karanlığa Açılan El Feneri	1	1,43
4	Ayna	1	1,43	34	Keşfedilmeyi Bekleyen Bir Orman	1	1,43
5	Balık Yemek	1	1,43	35	Koca Bir Dağ	1	1,43
6	Bebek	1	1,43	36	Köprü	2	2,86
7	Bilinmezlik	1	1,43	37	Kuyu	1	1,43
8	Bir Kızın Çeyizindeki En Değerli ve Süslü Parça	1	1,43	38	Makyaj	1	1,43
9	Bumerang	1	1,43	39	Matematik	1	1,43
10	Çınar Ağacı	1	1,43	40	Matruşka	1	1,43
11	Çiçek	1	1,43	41	Mecburiyetten Görüşülen Arkadaş	1	1,43
12	Çuvalın İçindeki Dikenli Teli Çıkartmak	1	1,43	42	Merdiven	1	1,43
13	Değerli Bir Kumaş	1	1,43	43	Mitolojideki Sirenler	1	1,43
14	Deniz	1	1,43	44	Mücevher	1	1,43
15	Derin Bir Derya	1	1,43	45	Nar	1	1,43
16	Dikenli Bir Gül	1	1,43	46	Okyanus	3	4,29

17	El İle Dokunan Kilim	1	1,43	47	Örümcek Ağı	1	1,43
18	Fidan	1	1,43	48	Parlayan Bir Yıldız	1	1,43
19	Geceleri Ortaya Çıkan Ay	1	1,43	49	Rubik Küpü	1	1,43
20	Geçmişte Gömülmüş Bir Hazine Sandığı	1	1,43	50	Saray	1	1,43
21	Gizemli Bir Hazine Kutusu	1	1,43	51	Seksen Yaşında Bir İnsan	1	1,43
22	Gökkuşluğu	1	1,43	52	Şekersiz Kahve	1	1,43
23	Gökyüzü	2	2,86	53	Tarih Belgeseli İzlemek	1	1,43
24	Gramofon	1	1,43	54	Tarih Kitabı	1	1,43
25	Gül Bahçesindeki Diken	1	1,43	55	Tarihe Açılan Bir Pencere	1	1,43
26	Güneş	2	2,86	56	Tarihin Tozlu Raflarına Odaklanmış Mercek	1	1,43
27	Güneş ve Ay	1	1,43	57	Uçan Halı	1	1,43
28	İlgi Bekleyen Bir Çiçek	1	1,43	58	Uzay	1	1,43
29	Kâbus	1	1,43	59	Yalnızlık	1	1,43
30	Kaktüs	2	2,86	60	Zaman Makinesi	2	2,86
Toplam						70	100

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların Eski Türk Edebiyatına yönelik 60 adet metafor geliştirdikleri görülmektedir. Geliştirilen metaforların yarısından fazlası (40) yalnız bir katılımcı tarafından temsil edilmektedir. Geriye kalan 8 metafor 2-3 katılımcı tarafından temsil edilmektedir. Metafor başına düşen ortalama katılımcı sayısı yaklaşık olarak 1,4'tür. Eski Türk Edebiyatına ilişkin metaforların frekans dağılımına bakıldığında en sık kullanılanlar arasında "antika eşya" (f:3) ve "okyanus" (f:3) gelmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların eski Türk edebiyatına yönelik sahip oldukları metafor kategorileri

Sıra No	Kategori Adı	Metafor	Metafor Sayısı	Toplam Metafor
1	Geçmiş Hakkında Bilgi Sağlayan	Antika Eşya, Ayna, Geceleri Ortaya Çıkan Ay, Güneş ve Ay, Güneş, Kapılarını Modern Dünyaya Açan Bir Antika Dükkânı, Karanlığa Açılan El Feneri, Köprü, Parlayan Bir Yıldız, Seksen Yaşında Bir İnsan, Tarih Belgeseli İzlemek, Tarih Kitabı, Tarihe Açılan Bir Pencere, Tarihin Tozlu Raflarına Odaklanmış Mercek, Uçan Halı, Zaman Makinesi	16	19
2	Zenginlikleriyle Kendine Çeken	Ağaç, Çınar Ağacı, Deniz, El İle Dokunan Kilim, Gökkuşluğu, Gökyüzü, Gramofon, Kara Delik, Koca Bir Dağ, Makyaj, Matruşka, Nar, Saray	13	14
3	İstenmeyen Durum	Bilinmezlik, Bumerang, Dikenli Bir Gül, Gül Bahçesindeki Diken, Kâbus, Kaktüs, Mecburiyetten Görüşülen Arkadaş, Mitolojideki Sirenler, Örümcek Ağı, Uzak, Yalnızlık	11	12
4	Gizemli ve Kıymetli Olan	Antika Eşya, Bir Kızın Çeyizindeki En Değerli ve Süslü Parça, Derin Bir Derya, Gizemli Bir Hazine Kutusu, Gökyüzü, Keşfedilmeyi Bekleyen Bir Orman, Mücevher, Okyanus	8	11
5	Sonucu Verilen Öne Bağı Olan	Balık Yemek, Bebek, Çiçek, Çuvalın İçindeki Dikenli Teli Çıkartmak, Değerli Bir Kumaş, Fidan, Geçmişte Gömülmüş Bir Hazine Sandığı, İlgi Bekleyen Bir Çiçek	8	8
6	Sonradan Fayda Sağlayan	Kuyu, Merdiven, Şekersiz Kahve	3	3
7	Karmaşıklıkları Barındıran	Anlaşılması Zor Bir Kadın, Matematik, Rubik Küpü	3	3

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların Eski Türk Edebiyatına yönelik geliştirdikleri metaforlar ortak özellikleri bakımından 7 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Her metafor katılımcıların yaptıkları açıklamalar doğrultusunda metaforun kaynağını (gerekçesini) oluşturan düşünce kapsamında gruplandırılmıştır.

Kategori 1: Geçmiş Hakkında Bilgi Sağlayan: Tablo 2 incelendiğinde, “geçmiş hakkında bilgi sağlayan” kategorisinin toplam 16 metafor ve 19 katılımcı (%27,17) şeklinde oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanları “güneş” (f:2), “köprü” (f:2) ve “zaman makinesi” (f:2)’dir. Aşağıda katılımcıların “geçmiş hakkında bilgi sağlayan” kategorisini oluşturan metaforları neden geliştirdiklerine yönelik gerekçelerine yer verilmiştir.

“Eski Türk Edebiyatı köprü gibidir. Çünkü geçmişten günümüze bir geçiş sağlamaktadır. Bilindiği gibi, sürekli bize geçmişi hatırlatan Eski Türk Edebiyatı aslında günümüz çağdaş edebiyatımız için önemli bir kaynaktır. Geçmiş anlamadan geleceği anlayıp yorumlamamız pek doğru olmaz...” (K63).

“Eski Türk Edebiyatı zaman makinesi gibidir. Çünkü divan edebiyatı işlerken veya eski kelimelerde morfolojide bizi eskiye eski tarihimize götürür. İnsan kendini bir yolculukta hisseder. Geçmiş bilmemize ve hissetmemize yardımcı olur.” (K14).

“Eski Türk Edebiyatı güneş gibidir. Çünkü bize yol gösterir bizi aydınlatır. Doğru yoldan ayrılmamamıza yardımcı olur.” (K32).

Kategori 2: Zenginlikleriyle Kendine Çeken: Tablo 2 incelendiğinde, “zenginlikleriyle kendine çeken” kategorisinin toplam 13 metafor ve 14 katılımcı (%20,02) şeklinde oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanı “kara delik” (f:2)’tir. Aşağıda katılımcıların “zenginlikleriyle kendine çeken” kategorisini oluşturan metaforları neden geliştirdiklerine yönelik gerekçelerine yer verilmiştir.

“Eski Türk Edebiyatı kara delik gibidir. Çünkü derse girdiğin an seni kendine çekip etkisi altına alır. Başı ve sonu yoktur. Anlatılmaya bir başlandı mı sonu gelmez...” (K27).

“Eski Türk Edebiyatı deniz gibidir. Çünkü deryaya dalan zenginliklerine hayran olup çıkamaz. Keşfettiği birçok canlı cansız varlığın olduğunu görür. Eski Türk Edebiyatı da deniz gibi keşfedilecek daha çok şeyi vardır...” (K3).

Kategori 3: İstenmeyen Durum: Tablo 2 incelendiğinde, “istenmeyen durum” kategorisinin toplam 11 metafor ve 12 katılımcı (%17,16) şeklinde olduğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanı “kaktüs” (f:2)’tür. Aşağıda katılımcıların “istenmeyen durum” kategorisini oluşturan metaforları neden geliştirdiklerine yönelik gerekçelerine yer verilmiştir.

“Eski Türk Edebiyatı kaktüs gibidir. Çünkü dışarıdan güzel görünür ama dokunduğumuzda can acıtır.” (K5).

“Eski Türk Edebiyatı mecburiyetten görüşülen arkadaş gibidir. Çünkü her ikisini de seviyor muyum sevmiyor muyum emin değilim. Ama anlaşılmadığımız kesin. Zorunlu ders ne yapalım deyip dersi aldığım gibi, arkadaşta deyip görüşmeye devam ediyorum.” (K6).

Kategori 4: Gizemli ve Kıymetli Olan: Tablo 2 incelendiğinde, “gizemli ve kıymetli olan” kategorisinin toplam 8 metafor ve 11 katılımcı (%15,73) şeklinde olduğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanları “okyanus” (f:3) ve “antika eşya”dır. Aşağıda katılımcıların “gizemli ve kıymetli olan” kategorisini oluşturan metaforları neden geliştirdiklerine yönelik gerekçelerine yer verilmiştir.

“Eski Türk Edebiyatı okyanus gibidir. Çünkü ucu bucağı olmayan bir denizi anımsatır. Eski Türk edebiyatına ait her eser çok derin anlamlara sahiptir. O okyanusun her bir damlası Eski Türk Edebiyatındaki bir şiir gibi diyebiliriz...” (K35).

“Eski Türk Edebiyatı antika eşya gibidir. Çünkü eskimiş olsa da artık kullanılsa da edebiyatımıza kattığı eserler ve şairler ile değerini hiç yitirmemiştir.” (K45).

Kategori 5: Sonucu Verilen Öneme Bağlı Olan: Tablo 2 incelendiğinde, “sonucu verilen öneme bağlı olan” kategorisinin toplam 8 metafor ve 8 katılımcı (%11,44) şeklinde olduğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında her metaforun birer katılımcı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Aşağıda katılımcıların “sonucu verilen öneme bağlı olan” kategorisini oluşturan metaforları neden geliştirdiklerine yönelik gerekçelerine yer verilmiştir.

“Eski Türk Edebiyatı bebek gibidir. Çünkü emek, ilgi, çaba gerektirir. Sorumluluk gerektirir. Boş vermeye ve ilgisizliğe gelmez. Eğer Önemsenmezse unutulur...” (K39).

“Eski Türk Edebiyatı fidan gibidir. Çünkü köklerini toprağa ne kadar uzatabilirse ve ne kadar iyi beslenirse o kadar güür çıkar. Bakımı ne kadar iyi yapılırsa o kadar dallanır, budaklanır. Ancak bir kere bakmazsan yaprakları çürür ve ölmeye mahkûm olur...” (K20).

Kategori 6: Sonradan Fayda Sağlayan: Tablo 2 incelendiğinde, “sonradan fayda sağlayan” kategorisinin toplam 3 metafor ve 3 katılımcı (%4,29) şeklinde oluştuğu; bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında ise her metaforun birer katılımcı tarafından temsil edildiği görülmektedir. Aşağıda katılımcının “sonradan fayda sağlayan” kategorisini oluşturan metaforu neden geliştirdiğine yönelik gerekçesine yer verilmiştir.

“Eski Türk Edebiyatı şekersiz kahve gibidir. Çünkü içerken acıdır. İçmek istemezsiniz, tadı kötü gelir. Şekersiz içmeye alışkın değilseniz mecbur olduğunuz için içersiniz. Fakat nasıl şekersiz kahve vücut için yararlıysa Eski Türk Edebiyatı da böyledir. Derslerinde sınavlarında zorlansak da kariyerimiz, geleceğimiz için her zaman yararlı olacak alandır.” (K8).

Kategori 7: Karmaşıklıkları Barındıran: Tablo 2 incelendiğinde, “karmaşıklıkları barındıran” kategorisinin toplam 3 metafor ve 3 katılımcı (%4,29) şeklinde oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarında her metafor bir katılımcı tarafından temsil edilmektedir. Aşağıda katılımcının “karmaşıklıkları barındıran” kategorisini oluşturan metaforu neden geliştirdiğine yönelik gerekçesine yer verilmiştir.

“Eski Türk Edebiyatı anlaşılması zor bir kadın gibidir. Çünkü Eski Türk Edebiyatında bilmediğimiz birçok kelime vardır. Ancak bizim bu kelimelerin hepsini öğrenmemiz mümkün değildir. Onun için Eski Türk Edebiyatını bir kadına benzetiyorum. Çünkü hiç bir kadını da tam anlamıyla okumamız ya da çözmemiz mümkün değildir.” (K1).

Katılımcıların geliştirdikleri metaforların çağrıştırdığı anlamlar da dikkat çekicidir. Türk Dili ve edebiyatı bölümlerinde görece zor kabul edilen derslerden birisi olan Eski Türk Edebiyatı ile ilgili oluşturulan metaforlar çoğunlukla olumlu çağrışıma sahiptirler. Bu metaforların 46’sı (%67,14) olumlu çağrışıma sahipken 14’ü (%22,95) ise olumsuz çağrışımlara sahiptir:

Tablo 3. Katılımcıların eski Türk edebiyatına yönelik geliştirdikleri olumlu çağrışımları olan metaforlar

1. Antika Eşya	25. Koca Bir Dağ
2. Ayna	26. Makyaj
3. Geceleri Ortaya Çıkan Ay	27. Matruşka
4. Güneş ve Ay	28. Nar
5. Güneş	29. Saray
6. Kapılarını Modern Dünyaya Açan Bir Antika Dükkânı	30. Bir Kızın Çeyizindeki En Değerli ve Süslü Parça
7. Karanlığa Açılan El Feneri	31. Derin Bir Derya
8. Köprü	32. Gizemli Bir Hazine Kutusu
9. Parlayan Bir Yıldız	33. Gökyüzü
10. Seksen Yaşında Bir İnsan	34. Keşfedilmeyi Bekleyen Bir Orman
11. Tarih Belgeseli İzlemek	35. Mücevher
12. Tarih Kitabı	36. Okyanus
13. Tarihe Açılan Bir Pencere	37. Balık Yemek
14. Tarihin Tozlu Raflarına Odaklanmış Mercek	38. Bebek
15. Uçan Halı	39. Çiçek
16. Zaman Makinesi	40. Çuvalın İçindeki Dikenli Teli Çıkartmak
17. Ağaç	41. Değerli Bir Kumaş
18. Çınar Ağacı	42. Fidan
19. Deniz	43. Geçmişte Gömülmüş Bir Hazine Sandığı
20. El İle Dokunan Kilim	44. İlgi Bekleyen Bir Çiçek
21. Gökkuşağı	45. Kuyu
22. Gökyüzü	46. Merdiven
23. Gramofon	47. Şekersiz Kahve
24. Kara Delik	

Tablo 4. Katılımcıların eski Türk edebiyatına yönelik geliştirdikleri olumsuz çağrışımları olan metaforlar

1. Bilinmezlik	8. Mitolojideki Sirenler
2. Bumerang	9. Örumcek Ağı
3. Dikenli Bir Gül	10. Uzak
4. Gül Bahçesindeki Diken	11. Yalnızlık
5. Kâbus	12. Anlaşılması Zor Bir Kadın
6. Kaktüs	13. Matematik
7. Mecburiyetten Görüşülen Arkadaş	14. Rubik Küpü

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin Eski Türk Edebiyatı dersine ilişkin algıları metaforlar yoluyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma neticesinde katılımcı 70 öğrencinin 61 farklı metafor geliştirdikleri ve bu metaforların “Geçmiş Hakkında Bilgi Sağlayan, Zenginlikleriyle Kendine Çeken, İstenmeyen Durum, Gizemli ve Kıymetli Olan, Sonucu Verilen Öneme Bağlı Olan, Sonradan Fayda Sağlayan, Karmaşıklıkları Barındıran” olmak üzere yedi kategori başlığında toplandığı ortaya çıkmıştır.

Bunlardan en çok metafor oluşturulan kategorinin “Geçmiş Hakkında Bilgi Sağlayan” kategorisi (16 metafor), en az metafor oluşturulan kategorilerin ise üçer metaforla “Sonradan Fayda Sağlayan” ve “Karmaşıklıkları Barındıran” kategorileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eski Türk Edebiyatı dersiyle ilgili en çok üretilen metaforlar “antika eşya” ve “okyanus” (üçer katılımcı) metaforudur. Bu sonuç Eski Türk Edebiyatının öğrenciler tarafından Türk edebiyatı içerisinde değeri eskimeyen ve muhtevası oldukça geniş edebî ürünlerin yer aldığı bir edebî dönem olarak algılandığının göstergesi olarak düşünülebilir. Geliştirilen metafor çeşitliliğinin fazla olması öğrencilerin Eski Türk Edebiyatı dersiyle ilgili deneyim ve algılarının farklı olmasından kaynaklandığını göstermektedir.

Eski Türk Edebiyatı ile ilgili oluşturulan metaforların 47’sinin (%67,21) olumlu, 14’ünün (%22,95) ise olumsuz çağrışımlara sahip olduğu ve bu durumda katılımcıların Eski Türk Edebiyatı dersi hakkında zannedilenin aksine olumlu bir yargıya sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Bu araştırma bulguları bu dersleri yürüten öğretim elemanları tarafından bir öz değerlendirme aracı olarak kullanılabilir. Geliştirilen metaforlar, katılımcıların bu dersle ilgili beklentilerini de ifade ettiğinden bu araştırmanın bulguları ışığında öğretim elemanları, öğretim faaliyetlerini nasıl daha etkili ve verimli hâle getirebilecekleri hususunda ipuçları elde edebilirler.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (2009). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aydın, F. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(3), 1313-1322.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. Ankara. Siyasal Kitabevi.
- Coşkun, M. (2010). *Sözün Büyüsü-Edebî Sanatlar*. İstanbul: Dergâh Yay.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Pegem A.
- Demir, M. (2009). Batı Metaforu ve Doğu İstiaresinin Mukayeseli Olarak İncelenmesi. *Türkbilig*. 18: 64-90).
- Gökçe, O. (2006). *İçerik Analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güven, B. ve Güven, S. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Metafor Oluşturma Becerilerine İlişkin Nicel Bir İnceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 17(2), 503-512.
- Hançerlioğlu, O. (1976). *Felsefe Ansiklopedisi- Kavramlar ve Akımlar*. C. 3., İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İnce, Ö. (2002). *Yazınsal Söylem Üzerine*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kaya, B. A. (2008). Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dallarında Okutulan Bazı Zorunlu ve Seçmeli Derslerin Ad, İçerik ve Kredileri Üzerine Bir İnceleme Denemesi. *Eski Türk Edebiyatı Çalıştayı 23 Aralık 2006*. (Haz. A. F. Bilkan, M. Durmuş, S. Kocaer). Ankara: Grafiker Yay.
- Keray Dinçel, B. ve Yılmaz, A. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin ve Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Türkçe Dersi” ve “Türkçe Öğretmeni” Kavramlarına İlişkin Metaforları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 22, 243-276.
- Kılcan, B. ve Akbaba, B. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kültürel Mirasa Duyarlılık Değerine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi. *Journal of World of Turks*, 5(3), 113-137.
- Kılcan, B. ve Akbaba, B. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Estetik Değerine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 10 (4), 1047-1076.

- Kılcan, B., Akbaba, B. ve Gülbudak, B. (2017). Altıncı ve Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Hoca Ahmed Yesevî Algıları. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*. 6 (2), 549-564.
- Köksal, M. F. (1996). Klâsik Edebiyatımızı İsimlendirme Meselesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. 2, 209-223.
- Lakoff, G. ve Johnson, M. (2010). *Metaforlar, Hayat, Anlam ve Dil*. (Çev. G. Y. Demir). İstanbul: Paradigma.
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and Images of Classrooms. *Kappa delta Pi Record*. 41(4), 172-175.
- Mertol, H., Doğdu, M. ve Yılar, B. (2013). Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforik Algıları. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(3),176-183.
- Mete, F. ve Bağcı Ayrancı, B. (2016). Dil ve Edebiyata İlişkin Algıların Metaforlar Yoluyla İncelenmesi. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. 5 (11), 53-64.
- Onan, B. (2011). *Anlama Sürecinde Türkçenin Yapısal İşlevleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Öztürk, Ç. (2007). Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının ‘Coğrafya’ Kavramına Yönelik Metafor Durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 55-69.
- Pamuk, A. (2016). *Çevre ve İnsan Hakları Araştırma Rehberi*. İstanbul: Yer yüzü Derneği Yayınları.
- Patton, M. Q. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. Newbury Park: SAGE.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Çev. M. Bütün, S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Saban, A. (2004). Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin İleri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008a). İlköğretim 1. Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Bilgi Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Saban, A. (2008b). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 55, 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saraç, M. A.Y. (2007). *Klâsik Edebiyat Bilgisi: Belâgat*. İstanbul: 3F Yayınevi.

Taşgın, A., İleritürk, D. ve Köse, E. (2018). “Ortaokul Öğrencilerinin “Türkçe Dersi” ve “Türkçe Öğretmeni”ne İlişkin Metaforları”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 397-410.

TDK (2005). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK Yayınları.

TDK (2018a). *Büyük Türkçe Sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5acd055a7a8a22.07530951 [E.T. 10.04.2018].

TDK (2018b). *Büyük Türkçe Sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ad3166d3c6145.32891969 [E.T. 10.04.2018].

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yob, I. M. (2003). Thinking Constructively With Metaphors. *Studies in Philosophy and Education*. 22, 127-138.

Extended Abstract

The old Turkish literature refers to the literature that has developed alongside the national literatures practiced by the Turks since the beginning of the Islamic civilization, and whose resources are largely formed by the common Islamic culture. Formed by the influence of Arabic and Persian literatures, it continued its existence vividly between 13th and 19th centuries. In the beginning, the representatives of the Old Turkish Literature, influenced by the Arabic and Persian literatures in terms of both content and form, have been able to put many literary artifacts in the coming centuries by demonstrating their ability to cultivate their own values. In the Department of Turkish Language and Literature of the Faculty of Letters, 17 different courses are taught as compulsory and elective courses within the framework of the Division of Old Turkish Literature. This study aims to examine the perceptions of the Turkish Language and Literature Department students, through metaphors, who have taken the Old Turkish Literature courses as a part of this curriculum. Metaphor, a Greek word found in all Western languages, has been defined in Turkish language by conceptions such as a metaphor (Onan, 2011), a translation of the idiom (Aksan, 2006), a figure of speech (Haçerlioğlu, 1976; İnce, 2002), borrowing (Coşkun, 2010), and figure (Saraç, 2007). “The terms “metaphor” and “figure of speech” are basically products of a mind activity that appears to be a natural manifestation of the potential lingua franca in the world, since they are a “language” event, although they have different meanings and functions in the West and the East (Demir, 2009, p. 88). Metaphors have the function of reflecting individuals’ past experiences, their current thinking, their hopes for the future, in short, their views (Levine, 2005). Metaphors can be used in various fields as well as increasingly used in education every day. “Metaphors are difficult to teach as they are deeply rooted in the minds of the people, but teaching them to be taught in terms of something is useful in facilitating instruction.” (Keray Dinçel and Yılmaz, 2018, p. 247). According to Carter (1990), metaphors are also needed in education. Because metaphors are useful in describing the mental activity that is required to teach. It is not impossible, but difficult to communicate with real means (Cited, Keray Dinçel and Yılmaz, 2018, p. 247). The aim of this research is to determine how the compulsory and elective courses related to Old Turkish Literature taught in the Turkish Language and Literature departments are perceived by students of these departments and what the metaphors and the metaphorical categories formed accordingly are. In order to determine how Turkish Language and Literature students perceive Old Turkish Literature lessons in the study, metaphorical data gathering and analysis of qualitative research techniques have been used. In this study, which aimed to examine the perceptions of Turkish Language and Literature students’ perceptions of Old Turkish Literature lessons through metaphors, a phenomenological design was used in qualitative research method. This approach focuses on “how people perceive the phenomenon, how they describe, how they feel about it, how they judge it, how they understand it, and how they talk about it with others.” (Patton, 2014, p. 104). “The thought behind the phenomenology research pattern is that the knowledge of experiences builds the

social reality” (Pamuk, 2016, p. 15). In this study, a phenomenological approach, which is one of the qualitative research designs, was used because it was aimed to examine the perceptions of the Old Turkish Literature lesson depending on the experiences of the second, third and fourth year students of Turkish Language and Literature Department. The study group of this research at Gazi University’s Faculty of Literature, Turkish Language and Literature Department during the spring semester of 2017-2018 academic year consists of 30 second graders, (17 girls - 13 boys), 45 third graders (41 girls - 4 boys) and 74 fourth graders (57 girls - 17 boys) participating in the study to provide data through metaphors (figure of speech) with a total number of 149 students. Data Collection Form by Metaphor: A data collection form was used through metaphors previously used by various researchers to determine the metaphors the students use for the concept of Old Turkish Literature. The gathering of the data was carried out in a process step. At this stage of the study (February 2018), each student was given a metaphorical form about Old Turkish Literature. Before starting to work, the researcher provided brief information about himself and his intentions in doing this research. Content analysis was used in the analysis of the obtained data. This technique is always suitable for analyzing texts that are numerous. In this context, it was used to determine and evaluate the common information that is important in terms of the research question in the text stack, which is the object of analysis of the content, (Gökçe, 2006, p. 21) and to reach the concepts and associations that can explain the collected data. The analysis and interpretation of the data was carried out in five stages, namely, “*Coding and Sorting, Compilation of Sample Metaphors, Category Creation, Transfer of Obtained Data to PC Environment, Validity and Reliability*”, using Saban (2009). In this study, the perceptions of the Old Turkish Literature of the students of the Turkish Language and Literature Department of Gazi University’s Faculty of Letters were revealed through metaphors. As a result of the research, 70 participating students have developed 61 different metaphors and these metaphors have been categorized under seven headings as “Providing Information about the Past, Attracted by Riches, Unwanted Situation, Mysterious and Precious, Result Depending on Importance Given, Later Benefit, and Including Complexities”. The category with the most frequent metaphors has been the category “Providing Information about the Past” (16 metaphors) and the category with the fewest metaphors has been the categories “Later Benefit” and “Including Complexities” with three metaphors. The most frequently produced metaphors about the Old Turkish Literature lesson are “antique goods” and “ocean” (three participants) metaphors. This result can be regarded as a sign that Old Turkish Literature is perceived as a literary period in which the students see a very wide range of literary products that are not obsolete in Turkish literature. The fact that the diversity of the developed metaphors is high indicates that the experiences and perceptions of the students related to the Old Turkish Literature course are different. It was concluded that 47 of the metaphors related to Old Turkish Literature (67,21%) were positive and 14 (22,95%) had negative associations and in this case the participants had a positive judgment contrary to what they thought about Old Turkish Literature lesson.

